

Hakemli Yazılar / *Refereed Papers*

Türkiye’de Kurumsal Açık Arşivlerin Analizi: Dokuz Eylül Üniversitesi Kurumsal Açık Arşivi Örneği

Analysis of Turkey’s Institutional Open Repositories: An Example of Dokuz Eylül University Institutional Open Repository

Korhan Levent Ertürk* ve Gökhan Şengül**

Öz

2001 yılında yayınlanan Budapeşte Açık Erişim Girişimi Bildirgesi sonrası kurumsal açık arşivler, yeşil yol (green road) olarak da ifade edilen kendi kendine arşivlemenin (self archiving) önemli bir aracı olarak görülmektedirler. Günümüzde Türkiye’de 26 kurumsal açık arşiv uluslararası standartlara uygun olarak yapılandırılmıştır. Söz konusu tüm arşivler, kurumsal açık arşivlerin listelendiği uluslararası rehberlerde yer almaktadırlar. Bu çalışmada; Dokuz Eylül Üniversitesi kurumsal açık arşivi incelenmekte ve bu bağlamda Türkiye adresli kurumsal açık arşivler tartışılmaktadır.

Anahtar Sözcükler: bilimsel iletişim; açık erişim; kurumsal açık arşivler; açık erişim dergileri; atıf dizinleri

Abstract

After the declaration of the Budapest Open Access Initiative in 2001, institutional open repositories are known as the most important tool of the self archiving, which is also known as green road. There are 26 institutional repositories, which are all

* Dr., Atılım Üniversitesi Bilişim Sistemleri Mühendisliği Bölümü. e:posta:klerturk@atilim.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Atılım Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü. e:posta:gsengul@atilim.edu.tr

compatible to international standards. All the institutional open repositories of Turkey mentioned before are listed in international open archive directories. In this study institutional open repository of Dokuz Eylül University is examined and institutional open repositories of Turkey are discussed.

Keywords: *scholarly communication; open access; institutional open repositories; open access journals; citation indexes*

Giriş

Kurumsal Açık Erişim Arşivi olarak da ifade edilebilen Kurumsal Açık Arşiv (KAA) yaklaşık 20 yıldır bilim dünyasının hizmetindedir. KAA'lar konu tabanlı olarak başlatılan ilk açık arşiv girişimlerin ardından kurumsal ya da kurum içindeki bilim insanlarına ait bilimsel içeriklerin parametrik olarak tam metin depolanması, muhafazası ve görünürlüğünün sağlanması olarak şekillenmişlerdir. 2001 yılında yayınlanan Budapeşte Açık Erişimi Girişimi Bildirgesi sonrası KAA, yeşil yol (green road) olarak da ifade edilen kendi kendine arşivlemenin (self archiving) önemli bir aracı olarak görülmektedir.

KAA'ların Türkiye'de on yılı aşkın bir geçmişi bulunmaktadır. İlk örnekler kurumların Web sitelerinde, belli bir standart gözetmeksizin sadece bir cins içeriğin serbest erişimine dayandırılmıştır. Bu içeriklerin önemli bir özelliği geçmişte herhangi bir platform üzerinde yayınlanmış olmamasıdır. 2001 yılında Ankara Üniversitesinde araştırma proje raporlarının bir bölümü ile 2003 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesinde bir kısım tezler Web sitelerinde tam metin olarak erişilmeye başlanmıştır.

Türkiye adresli KAA'ların uluslararası standartlara uygun ilk örneği Hacettepe Üniversitesi (HÜ) Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi (BBY) Bölümünde, 2004 yılında yapılan bir pilot çalışmayla ortaya çıkmıştır. Uluslararası bir yazılım (DSpace) platformu üzerinde bir KAA, Açık Erişim Girişimi Üstveri Harmanlama Protokolü (OAI PMH) standartlarına uygun olarak yapılandırılmış ve HÜ BBY'de yapılmış lisansüstü çalışmalar (94 tez) ve akademik çalışmalar (76 makale) depolanmıştır (www.acik-erisim.hacettepe.edu.tr). Ayrıca KAA, uluslararası açık erişim rehberlerine (OAIster, Google Scholar, DSpace ve EPrints) kaydettirilmiştir (Tonta ve Ertürk, 2006). Bu çalışmanın diğer bir önemli özelliği ise daha önce yayınlanmış olan bir dizi içeriğin (makalelerin) bilim topluluğuna engelsiz olarak yeniden sunulması olmuştur.

Söz konusu girişimler sonrasında günümüze kadar gelen yedi yıllık süreçte Türkiye’de 26 KAA uluslararası standartlara uygun olarak yapılandırılmıştır. Bu çalışmada; hizmete alınışından henüz bir yıl geçmeden depolanan yayınlar açısından Türkiye adresli KAA’lar arasında ilk sırada olduğu tespit edilen Dokuz Eylül Üniversitesi KAA incelenmekte ve bu bağlamda Türkiye adresli KAA’lar tartışılmaktadır. Çalışma esnasında literatür incelemesi için uluslararası dizinlerden (WoS – Scopus) sağlanan yayınların %64’üne KAA’lar üzerinden erişim sağlanmıştır.

Önceki Çalışmalar

KAA’ların ortaya çıkma gerekçeleri arasında kurumlarda yapılan bilimsel çalışmaların görünürlüğünün artırılması, kurumun entelektüel çıktılarının korunması öne çıkmaktadır (Kurtz, 2010; Xia, 2008; Karasözen ve diğerleri, 2006; Dilek Kayaoğlu, 2006; Tonta ve Ertürk, 2006; Polat, 2006; Swan ve Brown, 2005; Antelman, 2004). KAA’lar, ayrıca akademisyenlerin çalışmalarını duyurmak ve bu sayede yeni işbirlikleri ve yayınlarına atıf almayı sağlamak için uygun bir ortam olarak değerlendirilmiştir (Giesecke, 2011; Swan ve Brown, 2005; Harnad ve Brody, 2004).

Suber (2006), KAA oluşturma çalışmalarının ilk olarak konu tabanlı olarak Paul Ginsberg tarafından 1991 yılında arXiv adıyla teorik fizik alanında hakemlik sürecine kabul edilmiş ancak süreci henüz tamamlamamış yayınların depolanması ile başlatıldığını ifade etmekte, Web ortamındaki gelişmeler ile bu arşivde fen bilimlerine ait (fizik, matematik, kimya, biyoloji, bilgisayar bilimleri vb.) içerikler görülmeye başlandığını, içeriklerin cins, sayı ve kullanım sıklığında artış olduğunu vurgulamaktadır. KAA’ların diğer öncü örnekleri arasında EconPapers, CogPrints ve PubMed Central sayılabilmektedir (Jones, Andrew and MacColl, 2006). Öncül çalışmalarda, KAA’ların yapılandırılması ve yönetimi, bilgi yönetimi ve bilimsel çalışmalara erişim sağlama konusunda profesyonelliği olan kurum kütüphaneleri tarafından sağlanmaya çalışılmıştır (Bosc ve Harnad, 2005; Horwood, ve diğerleri., 2003).

2006 yılında Araştırma Kütüphaneleri Derneği (Association of Research Libraries) KAA’lar ile ilgili yapılan bir anket çalışmasında kütüphanelerin %43’ünde KAA bulunduğu, %35’inin KAA oluşturmaya planladığı, %22’sinin ise böyle bir hedefinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca söz konusu ankete göre KAA oluşturma çalışmalarının kütüphaneler tarafından başlatıldığı ve bilgi tek-

nolojisi birimlerinin desteği ile sürdürüldüğü bilgisi elde edilmiştir. Ayrıca yine anketlerden elde edilen bilgilere göre kurumların, bir KAA hayata geçirip halka açık hale getirmeden önce bir pilot uygulama yaptıkları, KAA oluşturma planlamasının altı ay ile bir yıl arasında değiştiği öğrenilmiştir (Bailey, C.W. ve diğerleri., 2006).

KAA'ların yapılandırılmasına ilişkin çalışmalarda, kullanılabilecek yazılım platformlarının gelişimi ve özellikleri ortaya konulmuştur. KAA'ların yapılandırılması esnasında üst verilerin çoğunlukla Dublin Core standardına göre düzenlenmesine olanak sağlayabilen, OpenURL standardı ve OAI-PMH uyumlu bir yazılım olan Eprints, ilk örnek yazılım platformu olarak Southampton Üniversitesi tarafından 2000 yılında geliştirilmiştir. 2002 yılında Massachusetts Institute of Technology (MIT) tarafından, kendi fakültelerinde görevli araştırmacıların ürettiği bilgileri arşivlemesi için geliştirilen DSpace yazılımı KAA'lar için benimsenmiştir (Nixon, 2003).

Bu ürünlerden sonra başka ticari ürünler ve açık erişim sistemlerin geliştirilmesi, 2005 yılından itibaren KAA'ların artışı tetiklemiştir (Creaser ve diğerleri., 2010; Bailey, 2008). Markey, K. ve diğerleri. (2007) tarafından yapılan bir çalışmaya göre Amerika Birleşik Devletleri'nde KAA hayata geçiren 41 üniversiteden 19'unun DSpace yazılımını kullandığı belirlenmiştir. DSpace kullanmayan üniversitelerin 11'inin tercihi Bepress olurken, 5 üniversite ProQuest Digital Commons'ı kullanmıştır. Bunun yanında Avrupa ve Avustralya'da yaygın olarak kullanılmasına rağmen EPrints yazılımını hiçbir üniversite tercih etmemiştir. 2010 yılı itibarıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde DSpace yazılımını kullanan KAA bulunan üniversitelerde yaklaşık 28 bin öğretim üyesinin bulunduğu tespit edilmiştir (Kim, 2010).

Kim (2010), KAA yapılandırılmasında bilim insanlarının motivasyonu etkileyen faktörler üzerine bir çalışma yapmıştır. Çalışmada, KAA kullanan on yedi üniversitenin akademisyenleriyle görüşme gerçekleştirilmiş ve anket uygulanmıştır. Konuyla ilgili 7 önemli faktör sorgulanmıştır: kullanıcılar için açık erişimin faydaları, elde edilen kendi kendine arşivleme kültürü, telif hakları konuları, teknik hususlar, yaş, kendi kendine arşivlemede zararlı etkilerin bulunmadığı kavramı, arşivleme için harcanan zaman ve işgücü. Bu faktörler anket sonuçlarına göre en önemliden en önemsiz doğru sıralanmış, faktörlerden son üçü negatif etkili olarak belirlenmiştir. Çalışmada öğretim üyelerinin çoğunlukla KAA konusunda pozitif düşüncelere sahip olduğu belirlenmiştir.

Bilimsel içeriği üreten bilim insanlarının depolama tercihleri, KAA gelişiminde sorgulanmıştır. On yedi farklı üniversiteden 684 öğretim üyesinin katıldığı bir anket çalışmasında, ankete katılan 480 öğretim üyesinin (%70) bilimsel içeriklerini açık erişim ortamlarına taşıdıkları anlaşılmıştır. Burada öğretim üyelerinin açık erişim için kullandığı beş yöntem tespit edilmiştir. Bu yöntemler sırasıyla kişisel web sayfaları, araştırma grubu, merkezi ya da laboratuvarına ait web sayfası, bölüm web sayfası, çalışmanın ilgili olduğu disipline yönelik arşiv ve KAA olarak ifade edilmiştir (Kim, 2010). Çalışmada verilen sonuçlara göre kendi kendine arşivleme için en çok kullanılan yöntem %67 ile kişisel web sayfaları olmuştur. Diğer yöntemlerin kullanım oranı ise araştırma grubu web sayfasında arşivleme %52, bölüm web sayfasında %42, disipline ait arşivde %28, ve son olarak da KAA’da depolama oranı ise %23 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada ankete katılanların sadece 109’unun kendi üniversitelerine ait kişisel arşivde yayınlarını arşivledikleri bulunmuştur. Creaser ve diğerleri (2011) tarafından yapılan ve 3000 öğretim üyesinin katıldığı çalışmada yazarların %46’sı çalışmalarını konuyla ilgili bir arşivde depolamayı tercih ederken %22’si ise çalışmalarını KAA’da depolamayı tercih etmektedir. Yine aynı çalışmaya göre ankete katılanların sadece %37’si kendi çalışma alanı ile ilgili ve çalışmalarını arşivleyebileceği konuya özgü bir arşivden haberdardır. Ayrıca yine anket sonuçlarına göre katılımcıların yarısından fazlası son beş yıl içerisinde en az bir hakemli dergi makalesini KAA’da depolamıştır.

Swan ve Brown (2004) tarafından yapılan bir araştırmada, yazarların yarısından fazlasının tercihi, makale (son bası) (%68) ve konferans bildirisi (%51) olarak tespit edilmiştir. Kaliforniya Üniversitesinde (ABD), 2006 yılında yapılan farklı bir araştırmada ise bilim insanlarının tüm disiplinlerde yarısından fazlasının makale (%82), kitap (%81) ve konferans bildirimlerini (%55) KAA’lara yerleştirmek istedikleri tespit edilmiştir (Greenhouse, 2007). Yine McDowell (2007), ABD’de 300 üniversitede KAA olduğunu, bazı arşivlerde birkaç binle ifade edilen sayıda doküman yer alırken bu sayı bazı arşivlerde 45000’e kadar ulaşabildiğini ve KAA’lardaki içeriklerden sadece %13’ünün yayınlanmış ve hakemli makaleler olduğunu ifade etmiştir. Vernoooy ve diğerleri (2009) tarafından 2008 yılında yapılan bir çalışmaya göre, Avrupa’daki üniversitelerin yarısında KAA bulunmaktadır. Yine aynı çalışmada KAA’ların yaygınlığı konusunda ülkeler arasında ciddi farklılıklar bulunduğu vurgulanmıştır. Örneğin İngiltere’de hemen hemen her üniversitenin kendine has bir KAA bulunmaktadır. ROAR ve OpenDOAR açık erişim rehberlerinde 2011 yılı itibarıyla tüm dünya çapında iki binin üzerinde

KAA bulunmaktadır (ROAR, 2011; OpenDOAR, 2011). KAA'ların sayıları ve depolanan içerikler ile ilgili bazı istatistiki bilgileri günümüzde uluslararası açık erişim rehberleri yoluyla elde etmek mümkündür.

KAA'ların yapılandırma ve işlevselliğin artırılması için bir dizi özendirici tedbirler arasında zorunlu arşivleme politikaları göze çarpmaktadır. Zorunlu arşivleme politikaları, araştırmacıların dergiler tarafından yayınlanmak üzere kabul edilen makalelerinin, hakemden geçmiş son halinin (son bası - postprint) zaman geçirmeden bir KAA üzerinde bulundurulması zorunluluğunu getirmektedir (Kennah, 2011; Hamad, 2007). Bazı arşivler yapılandırılma sonrası örnek olarak yerleştirilmiş birkaç içerik dışında henüz herhangi bir gelişme gösterememiştir. Yoğun bir planlama süreci sonrasında yapılandırılan KAA'ların zaman içerisinde içerik açısından zenginleştirilmesi hedef olmasına rağmen, bazılarının cazibe merkezi olamayışı ve işlevselliğini yitirmesi bilim topluluğunun tartışma konusudur (Kim 2010; Mackie, 2004).

KAA'lar Türkiye'de, farklı yazarlar tarafından çoğunlukla açık erişim ile ilgili tez, makale ve bildiri çalışmalarının bir bölümü olarak ortaya konmuştur. Örneğin Ertürk (2008), Afzali (2009) ve Karasözen, Zan ve Atılğan (2010) tarafından yapılan çalışmalarda KAA'ların genel karakteristiği tartışılmıştır. Ertürk (2008) bir üniversitede (H.Ü) yazarlarının büyük çoğunluğunun (%91) dergilerde yayımlanan makalelerinin KAA'larda yayımına izin verdikleri tespitini yaparken, bir yandan da Türkiye adresli KAA'ların kullanım sıklığı Afzali (2009) tarafından sorgulanarak yüksek oranlı çarpıcı rakamlar elde edilebilmiştir. Karasözen, Zan ve Atılğan (2010) ülkemizde KAA'lar ile ilgili mevcut durumu özetlemişler ve bazı ülkelerle kıyaslama yaparak, ileriye yönelik önerilerde bulunmuşlardır.

Yöntem

Bu çalışmada; Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) KAA sorgulanmakta ve bu bağlamda Türkiye adresli KAA'ların kapsamı üzerine bir değerlendirme yapılmaktadır. Araştırmamızda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- KAA'lar hizmet verdiği kurumun bilimsel çalışmalarını hangi oranda temsil etmektedirler. Daha önce farklı platformlarda yayınlanmış içerikler KAA'larda yer bulmuşlardır mı?
- Öğretim elemanları KAA'lara makale odaklı olmak üzere yayınlarını depolayabilmişler midir. Uluslararası dizinlerde yer alan yayınlar KAA'larda depolanmış mıdır?

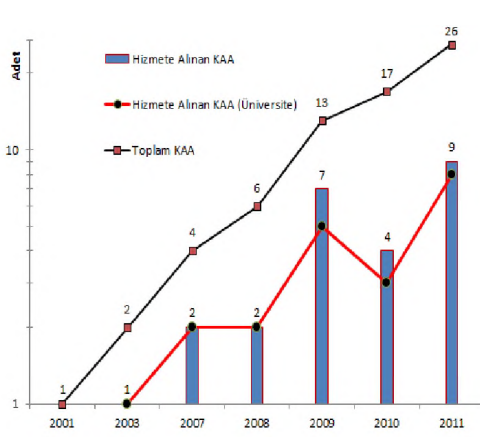
Çalışmamıza kaynaklık eden verileri sağlamak amacıyla DEÜ Web sitesi ve Türkiye adresli KAA’larda taramalar 01 Eylül – 30 Ekim 2011 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu taramalar, kurumlar tarafından serbest erişime açılmış ve paylaşımında sakınca görülmemiş olan Web adres ve sitelerini kapsamıştır. Özellikle DEÜ’deki öğretim elemanlarının tüm yayınları ile ilgili ayrıntılı bilgi edinmenin zorlukları dikkate alınarak çalışmanın bir bölümü araştırma evreninin tabakalı örnekleme¹ üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda tespit edilen DEÜ’de tam zamanlı görev yapan 338 öğretim üyesinin² verileri değerlendirmeye alınmıştır. DEÜ Web sitesinde yapılan taramalar ile belirlenen öğretim elemanlarının yayınları isim, yayın yeri ve yılı olarak tespit edilmiştir. DEÜ KAA üzerindeki taramalar yukarıda belirlenen niteliklere göre ayrıntılı gerçekleştirilirken, diğer KAA’larda ise sayısal verilerin toplu çıkarımına yönelik olarak taramalar yapılmıştır. Elde edilen tüm veriler profesyonel bir veri tabanı (MsSql) üzerinde kurgulanmıştır. Oluşturulan veri tabanında veri grupları arasında ilişkiler yapılandırılarak analizler yapılmış ve ortaya çıkan tablo yorumlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Türkiye’de 2011 Ekim itibariyle 26 KAA tespit edilmiştir. Bu arşivlerin %81’i (21 adet) üniversitelerde, beş adedi ise farklı bilimsel kuruluşlarda hizmet vermektedir. Söz konusu tüm arşivler, KAA’ların listelendiği uluslararası rehberlerde yer almaktadırlar. KAA’ların büyük bölümünün (20 adedi) son üç yıl içerisinde faaliyete geçirildiği anlaşılmaktadır (Şekil 1). Türkiye’de 2011 yılı itibariyle 172 üniversitenin bulunması, dünya genelinde iki binin üzerinde KAA yer alması, Avrupa’daki üniversitelerin en azından yarısında KAA bulunması (Vernooy ve diğerleri, 2009) dikkate alındığında henüz başlangıç seviyesinde olduğumuzu ifade edebiliriz.

¹ Tabakalı örnekleme, sınırları belirlenmiş bir evrende alt tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılır. Burada önemli olan, evren içindeki alt tabakaların varlığından yola çıkarak evren üzerinde çalışmaktır

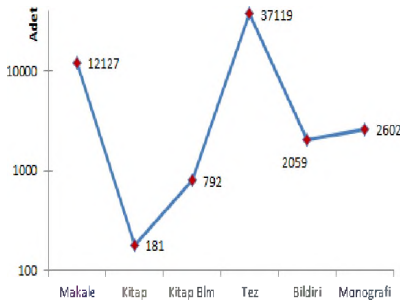
² Tabakalama örnekleme yöntemiyle, %95 güvenirlilik sınırı ve %5 hata payı ile en azından 325 kişiye gereksinim duyulmaktadır.(Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004, ss.49-50).

Nu.	KAA	Yı
1	Ankara Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	2008
2	Atatürk Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	2008
3	Atılım Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	2009
4	Bahçeşehir Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	2009
5	Çukurova Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	2010
6	Dokuz Eylül Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	2011
7	Gazi Üniversitesi Açık Arşiv Sistemi	2007
8	Hacettepe Üniversitesi Yayın ve Açık Erişim Sistemi	2011
9	İstanbul Bilgi Üniversitesi Kütüphane ve E-Kaynaklar	2011
10	İstanbul Teknik Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	2010
11	İzmir Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	2011
12	Mersin Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	2011
13	Middle East Technical University Library E-Thesis Archive	2009
14	Muğla Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	2011
15	Özyeğin Üniversitesi Açık Arşiv Veri tabanı	2010
16	Sabancı University Research Database	2007
17	Selçuk Üniversitesi Dergi Sistemi	2009
18	Süleyman Demirel Üniversitesi Açık Arşiv Veri tabanı	2009
19	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Enstitüsü Açık Arşiv Sistemi	2011
20	Yazar Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	2009
21	Trakya Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	2011
22	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Açık Erişim Sistemi	2010
23	TAGEM Açık Arşivi	2009
24	TEAV Açık Erişim Sistemi	2001
25	TED Ankara Koleji İB Tezleri	2009
26	Ünık Türk Hukuk Kütüphaneleri Platformu	2011

(Şekil 1): Türkiye Adresli KAA Durumu³

KAA'larda yaklaşık 55 bin içerik bulunmaktadır. Yüklenen içeriğin %68'ini tezler, %22'sini makaleler oluşturmaktadır. Geriye kalan %10 oranını sırasıyla monografi (teknik/proje raporu, el kitabı) (%4,7), bildiri (%3,8), kitap bölümü (%1,5) ve kitap (%0,5) temsil etmektedir. Makalelerin yaklaşık %60'ı üç KAA'da (Dokuz Eylül, Ankara ve Sabancı Üniversiteleri) depolanmış görünmektedir (Şekil 2). Diğer yandan her üç KAA'dan ikisinde henüz makale depolanmamış durumdadır.

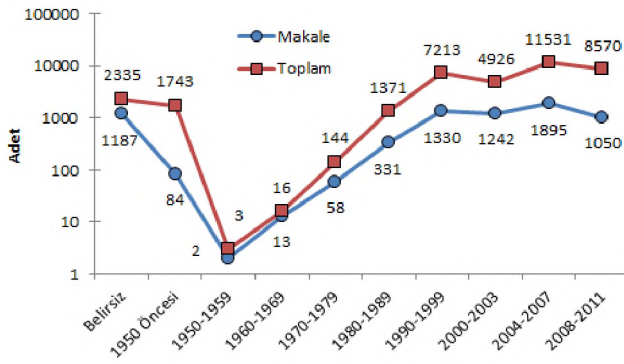
İlk 10 Kurumsal Arşiv	İçerik	
	Makale	Toplam
Dokuz Eylül Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	3.237	10.701
Çukurova Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	-	7.834
Middle East Technical University Library E-Thesis Archive	-	6.864
Ankara Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	2.341	6.192
Gazi Üniversitesi Açık Arşiv Sistemi	203	5.489
Sabancı University Research Database	1.569	4.074
Trakya Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	1.161	2.310
TEAV Açık Erişim Sistemi	-	2.178
Bahçeşehir Üniversitesi Açık Erişim Sistemi	33	1.892
Süleyman Demirel Üniversitesi Açık Arşiv Veri tabanı	1.202	1.348

(Şekil 2): Türkiye Adresli KAA'lar İçerik Cins Durumu

³ Makalede yer alan şekillerde grafik tasarımı olanların dikey eksenleri logaritmik olarak tasarlanmıştır. Aynı basılı kopya üzerindeki grafiklerin olan tipografik hatalarına karşın bu grafiklerin renkli görünümüne TKD'nin web sitesinden erişim sağlanabilir (Yazarların notu).

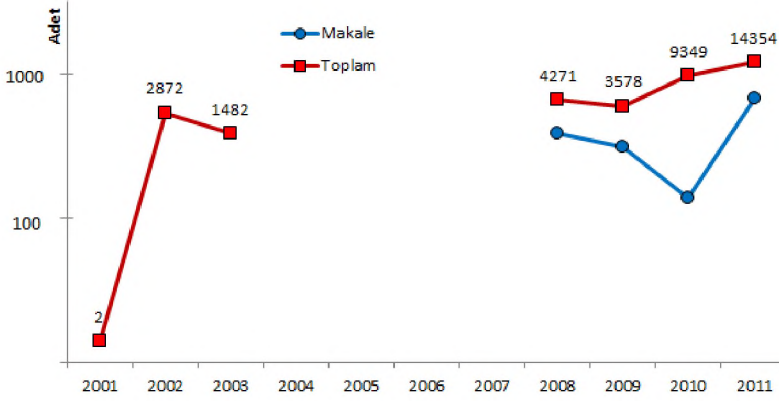

KAA üzerindeki içeriğin büyük çoğunluğu üniversitede görev yapan personeli işaret etmektedir. Yüklenen içeriğin yaklaşık üçte ikisinin yayın tarihinin 1990 sonrası olduğu görülmektedir (Şekil 3). Yayın tarihi 1960-1990 yılları arasında olan yayınlar toplam yayınların yaklaşık %10’unu oluşturmaktadır. Ayrıca 1950 öncesi içeriğin de yer alması dikkat çekici bir ayrıntı oluşturmaktadır. Yapılan incelemede bu içeriklerin çoğunlukla yakın tarihimizle ilgili belgeler olduğu tespit edilmiştir. (Kitap ve monografi sınıflamasının neye göre yapıldığı belirtilmemiş)

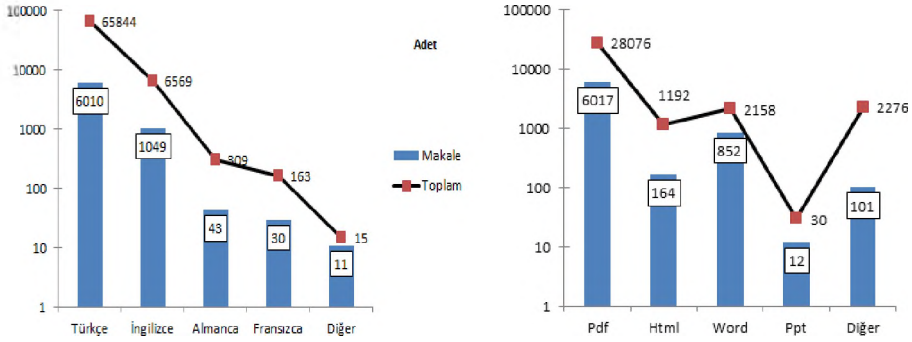
(Şekil 3): Türkiye Adresli KAA’lar Yayın Tarihlerine Göre İçerik Durumu

Yayınların KAA’lara yüklenme sıklıkları dikkate alındığında iki belirgin dönem tespit edilmiştir. 2000-2003 yılları arasında büyük çoğunlukla tezler, 2007-2011 yılları arasında ise tez ve makale ağırlıklı yükleme yapılmıştır. İki dönem arasında (2003-2007) yayın yüklemesine rastlanmamıştır (Şekil 4). Başlangıçta daha önce hiç bir platformda yer almamış içeriklerin (tez ve araştırma raporları) arşivleri olarak benimsenen KAA’ların açık erişim farkındalığının ülkemizde edinilmesi sonucu, 2007 yılından itibaren makale (geçmişte farklı ortamlarda yayınlanmış) odaklı olarak evrildikleri görülmektedir.

(Şekil 4): Türkiye Adresli KAA'lar Yıllara Göre İçerik Yükleme Durumu

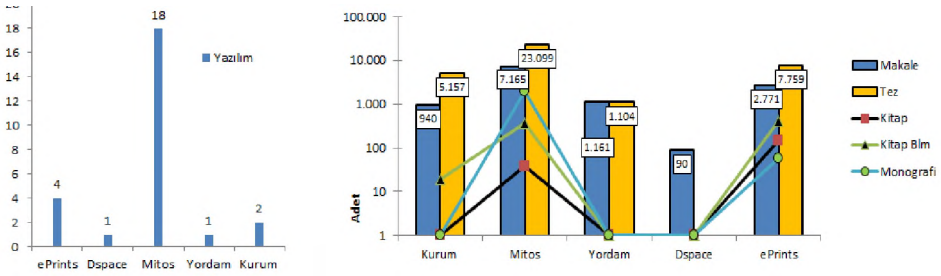
Yüklenen içeriğin büyük bölümünün Türkçe olduğu tespit edilmiştir. İngilizce olarak kaleme alınmış yayınlar yaklaşık %10 seviyesindedir (Şekil 5). Uluslararası dizinlerde yer alan yayınların KAA'lara yüklenmesi ile ilgili henüz az sayıda çalışmanın yapıldığını ifade etmek mümkündür. Yayın formatı olarak ise PDF (Portable Document Format)'in çoğunlukla benimsendiği görülmektedir. Özellikle makalelerin yayınlamış formatın birebir aynısının KAA'da tercih edildiğini ifade etmek mümkündür.

(Şekil 5): Türkiye Adresli KAA'lar İçerik Dil ve Format Durumu

KAA'ların %20'si uluslararası alanda sıklıkla kullanılan açık kaynak kodlu KAA yazılımlarını tercih etmişlerdir. KAA'ların ikisinde, kurumları tarafından geliştirilen yazılımlar kullanılırken, diğerleri kapalı kodla yerli firmalar tarafından

geliştirilmiş yazılımları tercih etmişlerdir. Yerli firma yazılımları mevcut içeriğin %70’ini (makale olarak %65) taşımaktadır (Şekil 6). Söz konusu yazılımların mevcut uluslararası açık erişim standartlarını desteklediği görülmekle beraber yazılım güncelleme aralıkları, veri ve kodlarına kurum hakimiyeti, dokümantasyon ve acil durum prosedürleri konusunda yeterli bilgi edinilememiştir. Açık erişim yaklaşımı ile ortaya çıkan yazılımların açık kaynak kodlu olması ya da en azından kaynak kodlarının hizmet sunulan kurumlarca paylaşılması gerektiği düşünülmektedir.

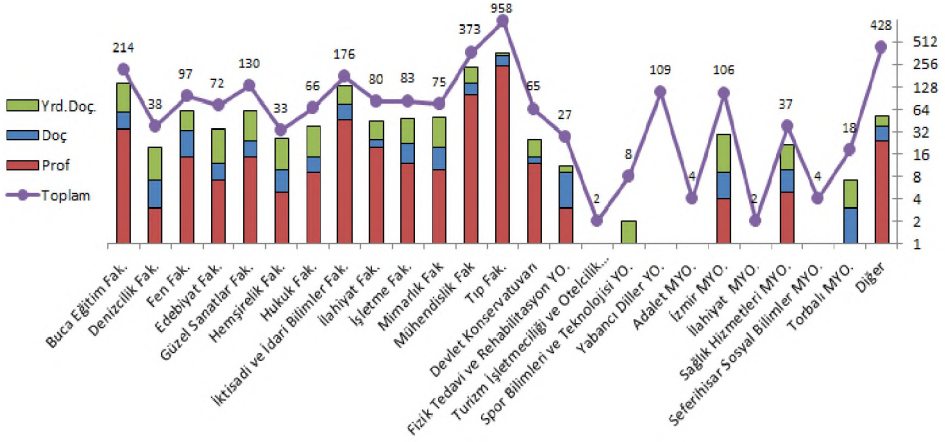

(Şekil 6): Türkiye Adresli KAA’lar Yazılım ve İçerikleri Durumu

Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) ve KAA

Türkiye’nin önemli üniversitelerinden biri olan DEÜ, 20 Temmuz 1982’de “Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 Sayılı Kanun Hükmündeki Karamame” ile yapılandırılarak Tıp, Sağlık Bilimleri, Fen ve Sosyal Bilimler alanlarında 24 birimle eğitim-öğretime başlamıştır. Sonraki yıllarda kurulan yeni birimlerle büyüyen DEÜ, 2011 yılı itibariyle dil ve edebiyat, matematik ve fen bilimleri, sağlık bilimleri, sosyal bilimler, uygulamalı sosyal bilimler, teknik bilimler ve sanat dallarını kapsamış olarak 12 değişik yerleşim birimi içerisinde 13 Fakülte, 4 Yüksekokul, 6 Meslek Yüksekokulu, 1 Konservatuvar, 10 Enstitü ve 41 Araştırma ve Uygulama Merkezinde 3.205 akademik personel ve 55.405 öğrenciyle eğitim hizmeti vermektedir (Dokuz..., 2011).

Akademik personelin yarısına yakını (%44) öğretim üyeleri oluşturmaktadır. Öğretim üyelerinin unvanları %40 prof., %21 doç. ve %39 yrd.doç. oranlarında bölünmektedir. Akademik personelin eğitim-öğretim birimlerinde unvanlarına göre dağılımı Şekil 7’de görülmektedir. Akademik personelin yaklaşık yarısı Tıp (%29,9), Mühendislik (%11,6) ve Buca Eğitim (%6,7) fakültelerinde yer almaktadır. Öğretim üyeleri açısından da (%52,2) benzer bir tablo oluşmaktadır.

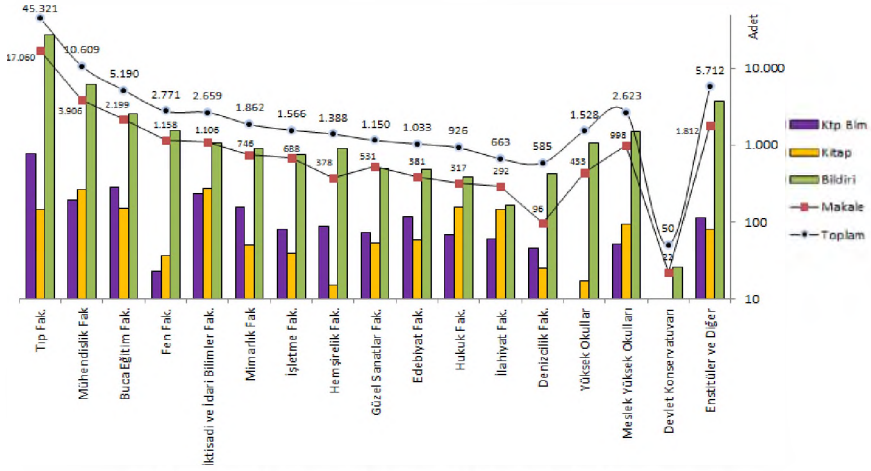
(Şekil 7): DEÜ Akademik Personelinin Unvanlarına Göre Dağılımı

Akademik personelin 32.123 makalesi bulunmakta, toplam yayınların %37,5'ini oluşturmaktadır. Ayrıca bu personele ait 49.528 bildiri, 1.738 kitap ve 2.226 kitap içi bölüm yayınlanmış durumdadır. Bu yayınların yarısından fazlasında (%55) prof. unvanlı akademik personelin ismi yazarları arasında görülmektedir. Toplam yayınların %90'ı öğretim üyelerine aittir. Akademik unvanlara göre yayın dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

(Tablo 1): DEÜ Akademik Unvanlara Göre Yayın Dağılımı

Unvan	Makale		Kitap		Ktp.Bl.		Bildiri		Toplam	Toplam %
	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%	Sıklık	%		
Prof.	18.576	57,8	794	45,7	949	42,6	26.468	53,4	46.987	54,6
Doç	6.117	19,0	266	15,3	480	21,6	9.074	18,3	16.011	18,6
Yrd.Doç.	4.669	14,6	510	29,3	531	23,9	7.254	14,6	13.046	15,2
Diğer	2.761	8,6	168	9,7	266	11,9	6.752	13,6	9.947	11,6
Toplam	32.123	100,0	1.738	100,0	2.226	100,0	49.548	100,0	85.991	100,0

Yayınların eğitim-öğretim birimlerinde dağılımı Şekil 8'de görülmektedir. Üniversite akademik personelinin yaklaşık yarısının yer aldığı Tıp, Mühendislik ve Buca Eğitim fakülteleri toplam yayınların %71'ini yayınlamış bulunmaktadır. Bu yayınların %37'sini makaleler oluşturmaktadır. Yayımlanan 10 yayından 9'u Fakülteler tarafından çalışılırken çok az bir bölümünün Meslek Yüksek Okulları ve Yüksek Okulların ait olduğu görülmektedir. (Tablo da anlaşılmasayan sayılar var)

(Şekil 8): DEÜ Eğitim-Öğretim Birimlerinde Yayın Durumu

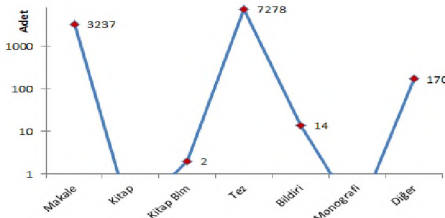
Eğitim-öğretim birimlerinde yayınlanan makalelerin %42’si WoS kapsamındaki alan dizinlerinde yer alırken %46 oranında makale ulusal hakemli dergilerde bulunmaktadır. Uluslararası diğer alan dizinlerinde (%5) çok az sayıda makale görülmüştür. Üniversitenin farklı eğitim-öğretim birimleri tarafından çıkarılan 11 dergide yer alan iki bini aşkın makale (1980-2011 yılları arası) KAA’da depolanmıştır. Yayınlanan her iki makaleden birinin Tıp Fakültesi akademisyenleri tarafından çalışıldığı tespit edilmiştir. WoS kapsamında yayınlanan makalelerin %62’sinin adresi Tıp fakültesi olurken, % 17’si Mühendislik fakültesini işaret etmektedir(Tablo 2).

(Tablo 2): DEÜ Eğitim-Öğretim Birimlerinde Makale Tür Dağılımı

Makale Tür	Eğitim-Öğretim Birimi														Toplam			
	Buca Eğitim Fak.	Denizcilik Fak.	Fen Fak.	Edebiyat Fak.	Gözel Sanatlar Fak.	Hemşirelik Fak.	Hukuk Fak.	İktisadi ve İdari Bilimler Fak.	İlahiyat Fak.	İşletme Fak.	Mimarlık Fak.	Mühendislik Fak.	Tıp Fak.	Devlet Konservatuarı		Yüksek Okullar	Meslek Yüksekokulları	Enstitüler ve Diğer
Uluslararası (WoS Alan Dizinleri Kapsamı)	278	5	829	26	18	109	6	62	24	98	32	2.266	8.105	1	185	500	859	13.393
Uluslararası (Diğer Alan Dizinleri Kapsamı)	349	1	95	18	19	15	76	0	13	161	36	142	626	1	35	37	79	1.703
Uluslararası (Diğer Hakemli)	227	31	39	50	3	4	17	27	8	41	13	183	236	0	5	19	53	956
Ulusal (Hakemli)	1.182	41	153	191	188	236	197	823	222	341	622	1.187	7.937	6	192	398	756	14.672
Ulusal (Diğer)	163	18	42	96	303	14	97	128	25	47	43	128	156	14	14	46	65	1.399
Toplam	2.199	96	1.158	381	531	378	383	1.030	292	688	746	3.906	17.060	22	431	1.000	1.812	32.123

2011 Nisan ayında, bir yerli yazılım firmasının ürettiği Mitos yazılımı üzerinde hizmete alınan DEÜ KAA üzerinde 10.701 yayın tespit edilmiştir. DEÜ KAA üzerindeki yayınların %30'unu makaleler oluştururken, geriye kalan yayınların tamamına yakınının tezler olduğu görülmektedir. Türkiye adresli KAA'larda yer alan toplam yayınların yaklaşık beşte birinin, makalelerin yaklaşık yarısının (%45) DEÜ KAA üzerinde depolandığı anlaşılmaktadır. Bu durum DEÜ KAA'nın Türkiye adresli KAA'lar arasında toplam yayın ve makale açısından ilk sırada olduğunu göstermektedir. Hizmete alınışından henüz bir yıl geçmeden böyle bir çalışmanın gerçekleştirilmiş olması memnuniyet vericidir. Ancak diğer içerik türlerinin neredeyse görülmemesi, özellikle bildirilerin olmayışı dikkat çekmektedir.

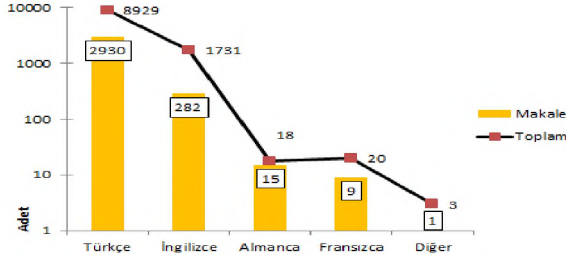
DEÜ KAA üzerinde yayınların aidiyetinin eğitim-öğretim birimlerine göre dağılımının sınırlı biçimde yapıldığı görülmektedir. KAA üzerindeki yayınların büyük bir bölümünün (%89) hangi eğitim öğretim birimine ait olduğu ancak yayının yazarları üzerinde bir inceleme yapmak ile mümkün olabilmektedir. Ancak makaleler açısından durumun daha iyi seviyede olduğu, her üç makaleden birinin eğitim-öğretim biriminin belirlendiği anlaşılmaktadır. (Şekil 9). Bilim insanlarının KAA'lara içerik yükleme işlemleri doğrudan kendileri tarafından yerine getirebileceği gibi vekâlet vermek suretiyle merkezi birimler (örneğin kütüphane vb.) tarafından da yapılabilmektedir. DEÜ KAA girişi yapılan yayınların büyük bölümünün merkezi bir birim tarafından yapıldığı ve aidiyet açısından eğitim-öğretim birimlerinin henüz dikkate alınmadığını ifade etmek mümkündür. Üniversitenin zorunlu arşivleme politikasının henüz olmadığı anlaşılmaktadır. KAA'larda kısmen veya tamamen zorunlu içerik yükleme ve koruma sözleşmesi (arşivleme politikaları) oluşturulması ile mevcut tablonun iyileştirilmesi sağlanabileceği düşünülmektedir.

Eğitim - Öğretim Birimi	İçerik			
	Toplam	%	Makale	%
Tıp Fak.	880	8,22	875	27,03
Buca Eğitim Fak.	150	1,40	131	4,05
İktisadi ve İdari Bilimler Fak.	34	0,32	34	1,05
Mühendislik Fak	22	0,21	21	0,65
İşletme Fak.	19	0,18	19	0,59
Diğer	9	0,08	9	0,28
Belirsiz	9587	89,59	2148	66,36
Toplam	10701	100	3237	100

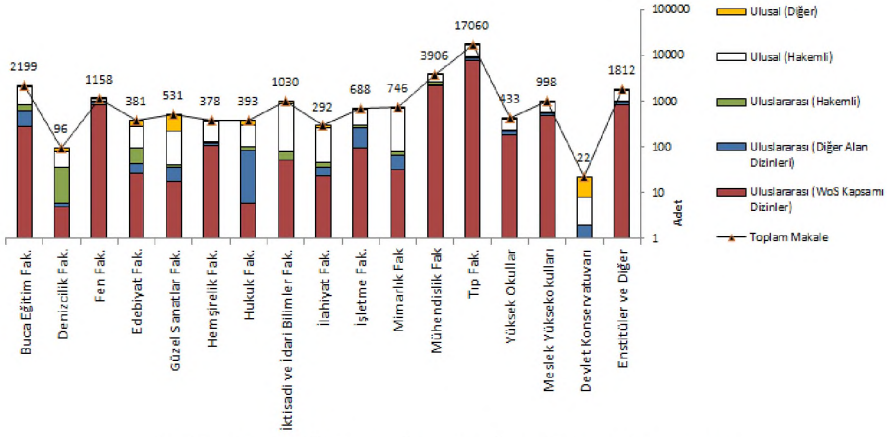
(Şekil 9): DEÜ KAA İçerik Tür ve Eğitim-Öğretim Birim Dağılımı

Yüklenen içeriğin %84’ünün Türkçe olduğu, İngilizce içeriğin henüz %16 (makaleler için %9) seviyesinde olduğu görülmektedir (Şekil 10). Bu durum Türkiye adresli KAA’ların genel perspektifine paralellik göstermektedir. İçerik formatı olarak PDF’in tamamına yakını için tercih edildiği ve yayının orijinal sürümüne bağlı kalındığı anlaşılmaktadır.

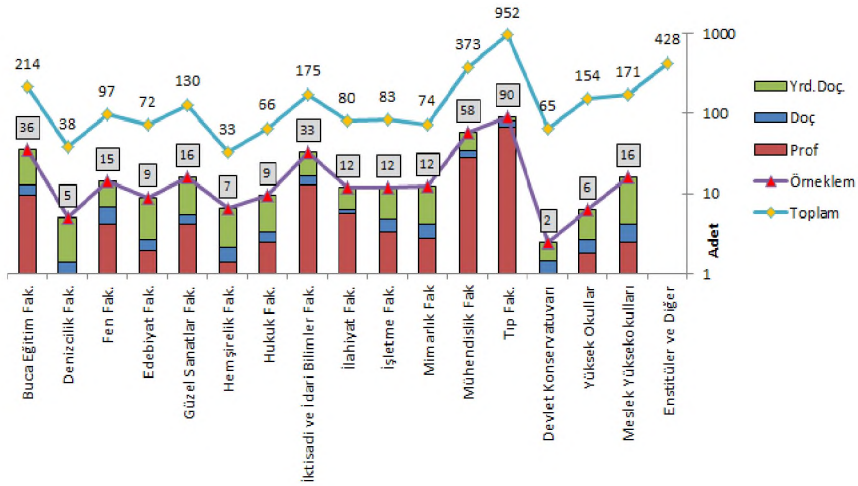

(Şekil 10): DEÜ KAA İçerik Dil Durumu

DEÜ Eğitim-öğretim birimlerinde görev yapan akademik personelin yayınlanan (Tablo 2) makalelerin DEÜ KAA üzerinde yansımaları Şekil 11’de görülmektedir. Bu çalışma yapılırken DEÜ’deki tüm öğretim elemanlarının yayınlarının ayrıntılı bilgilerine erişim zorluğu nedeniyle yukarıda belirtilen tabakalı örneklem yöntemi ile belirlenen ve Şekil 12’de dağılımı gösterilen 338 öğretim üyesinin yayınları dikkate alınmıştır. KAA üzerinde depolanan makaleler büyük oranda ulusal hakemli dergilerde yayınlanan makalelerin orijinal kopyalarından oluştuğu tespit edilmiştir. Ulusal hakemli makaleler ise %3 oranında KAA’da bulunmaktadır. Tıp, Buca Eğitim ve Mühendislik fakülteleri bu makalelerin üçte ikisini oluşturmaktadır. KAA’da yer alan Tıp Fakültesi öğretim üyelerine ait makalelerin oranı %27 oranına tekabül etmesine rağmen ulusal hakemli dergi makalelerinin KAA yansımada bu oran yaklaşık %50 seviyesine yükselmektedir. WoS kapsamındaki alan dizinlerinde yer alan makaleler açısından ise DEÜ KAA’da çok az temsil oranı (binde 3 seviyesinde) bulunmaktadır. Tıp Fakültesi dışında WoS kapsamında yayınlanmış makalelerin yüklemesi henüz yok denecek kadar azdır. Kim (2010) tarafından yapılan çalışmada tespit edilen %23 oranında KAA’lara makale depolama oranının oldukça aşağısında bir seviye gerçekleşmiştir. Creaser ve diğerleri (2011) tarafından yapılan çalışmada belirtilen her iki öğretim üyesinden birinin en azından bir makalesinin KAA’larda depolanmasının ise oldukça uzağında bulunmaktadır.

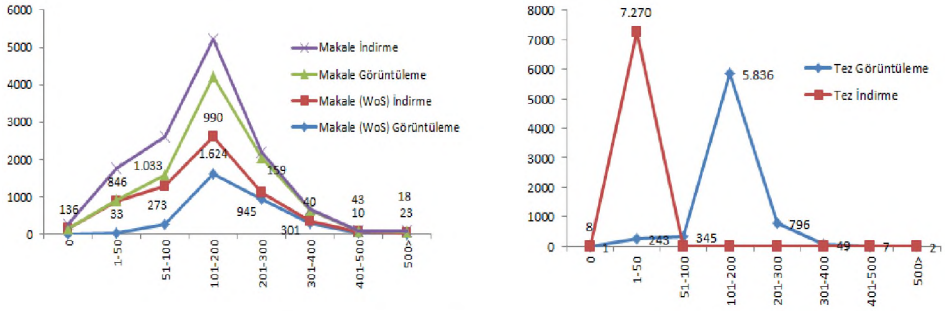
(Şekil 11): DEÜ KAA Öğretim Üyesi Yayın Yansıması

(Şekil 12): DEÜ Eğitim-Öğretim Birimleri Tabakalı Örnekleme Dağılımı

DEÜ KAA'da depolanan tezler ve makalelerin yaklaşık sekiz aylık bir dönemde görüntülenme ve indirme durumu Şekil 13'de verilmektedir. Makalelerin yaklaşık %80'i en az yüz defa ve üzeri (>100) görüntülediği ve %60'ının 50-200 aralığında indirildiği (download) tespit edilmiştir. Söz konusu rakamlar KAA'nın araştırmacılar açısından bir referans noktası olarak değerlendirildiğinin göstergesi sayılabilir.

(Şekil 13): DEU KAA Yayın Görüntülenme ve İndirme Durumu

Sonuç

Türkiye’de 21 adedi üniversitelerde olmak üzere 26 KAA bulunmaktadır. KAA’ların büyük bölümü (20 adedi) son üç yıl içerisinde faaliyete geçirilmiştir. Ülkemizde neredeyse 200’e yaklaşan üniversiteler açısından KAA adedi, henüz küçük bir oranı (%12) işaret etmektedir. 2011 yılı itibariyle dünya genelinde iki binin üzerinde, Avrupa’daki üniversitelerin en azından yarısında KAA bulunduğu dikkate alındığında henüz yolun başında olduğu görülmektedir.

Türkiye adresli KAA’larda yaklaşık 55 bin içerik bulunmakta ve bu içeriğin büyük bölümünü lisansüstü tezler oluşturmaktadır. KAA’larda makaleler henüz %22 seviyesinde bulunmakta, her üç KAA’nın ikisinde ise makalelere henüz rastlanmamaktadır. Türkiye adresli KAA’larda depolanan içeriğin yaklaşık üçte ikisinin yayın tarihi 1990 sonrasına aittir. KAA’lara tez ve makale ağırlıklı yüklemenin 2007-2011 yılları arasında yapıldığı anlaşılmıştır. Son yıllarda içerik oluşturmaya başlanmış olmaları düşündürücüdür. Başlangıçta daha önce hiç bir platformda yer almamış içeriklerin (tez ve araştırma raporları) arşivleri olarak benimsenen KAA’ların açık erişim farkındalığının ülkemizde edinilmesi sonucu 2007 yılından itibaren makale (geçmişte farklı ortamlarda yayınlanmış) odaklı olarak evrildikleri görülmektedir. Bilim insanlarının küçük bir bölümü, görev yaptıkları üniversitelerindeki KAA üzerinden farklı ortamlarda yayımlanmış makalelerin görünürlüğünü sağlayabilmektedirler.

KAA’lar üzerinde yüklenen içeriğin büyük bölümünün Türkçe olduğu tespit edilmiştir. Makaleler açısından İngilizce yayınların yaklaşık %10 seviyesinde olması, uluslararası dizinlerde yer alan yayınların KAA’lara yüklenmesi ile ilgili henüz çok az sayıda çalışmanın yapıldığını göstermektedir. Yayın formatı olarak

PDF'in benimsenmesiyle makalelerin yayınlamış formatın çoğunlukla birebir ayısının KAA üzerinde tercih edildiği anlaşılmaktadır. KAA'ların büyük bölümü uluslararası alanda sıklıkla kullanılan açık kaynak kodlu KAA yazılımlarını tercih etmemişlerdir. Yerli firma yazılımları mevcut içeriğin yaklaşık üçte ikisini taşımaktadır. Söz konusu yazılımların mevcut uluslararası açık erişim standartlarını desteklediği görülmekle beraber yazılım güncelleme aralıkları, veri ve kodlarına kurum hakimiyeti, dokümantasyon ve acil durum prosedürleri konusunda yeterli bilgi edinilememiştir.

DEÜ akademik personelinin yaklaşık 32 bin makalesi bulunmakta, bu rakam toplam yayınların %37,5'ini oluşturmaktadır. Ayrıca bu personele ait bugüne kadar yaklaşık 50 bin bildiri, 4 bin kitap ve kitap içi bölüm yayınlanmıştır. Yayımlanan makalelerin %42'si WoS kapsamındaki alan dizinlerinde yer alırken %46 oranında makale ulusal hakemli dergilerde bulunmaktadır. Uluslararası diğer alan dizinlerinde çok az sayıda makale görülmüştür. Yayımlanan her iki makaleden birinin Tıp Fakültesi akademisyenleri tarafından çalışıldığı tespit edilmiştir. WoS kapsamında yayımlanan makalelerin %62'sinin adresi Tıp fakültesi olurken, %17'si Mühendislik fakültesini işaret etmektedir.

DEÜ'de henüz bir yılını doldurmamış, yerli bir yazılım platformu üzerinde hizmet veren bir KAA bulunmakta, üzerinde yaklaşık 11 bin yayın taşımaktadır. Bu rakam Türkiye adresli KAA'larda yer alan toplam yayınların yaklaşık beşte birini, makalelerin yaklaşık yarısını (%45) oluşturmaktadır. DEÜ KAA üzerinde makaleler toplam yayınların %30'unu oluşturmaktadır. KAA yüklemesi yapılan yayınların büyük bölümünün merkezi bir birim tarafından yapıldığı ve aidiyet açısından eğitim-öğretim birimlerinin henüz dikkate alınmadığını ifade etmek mümkündür. Yüklenen içeriğin %84'ünün Türkçe olduğu görülmektedir. İçerik formatı olarak PDF'in tamamına yakını için tercih edildiği ve çoğunlukla yayınların orijinal sürüm olduğunu işaret etmektedir.

DEÜ KAA üzerinde depolanan makaleler büyük oranda ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makalelerin orijinal kopyalarından oluşmaktadır. Ulusal hakemli makaleler ise %3 oranında KAA üzerinde bulunmaktadırlar. Bu makalelerin üçte ikisi Tıp, Buca Eğitim ve Mühendislik fakülteleri öğretim üyelerince yayımlanmıştır. WoS kapsamındaki alan dizinlerinde yer alan makaleler çok az sayıda (binde 3 seviyesinde) KAA üzerinde temsil edilmektedir. Tıp Fakültesi dışında WoS kapsamında yayımlanmış makalelerin KAA yüklemesi henüz yok denecek kadar azdır. KAA üzerinde eğitim-öğretim birimlerinin yayınlarının henüz çok az seviyede depolandığı görülmektedir. Şimdiye kadar depolanan içerik dikkate alın-

dığında KAA’nın mevcut durumu ulusal alanda yayınlanmış makaleler ve tezlerin görünürlüğünün artırılması için yapılan bir çalışma izlenimini vermektedir.

DEÜ KAA’da bulunan makalelerin yaklaşık %80’i en az yüz defa ve üzeri (>100) görüntülenmiş ve %60’ının 50-200 aralığında indirilmiştir. Söz konusu rakamlar KAA’nın araştırmacılar açısından bir referans noktası olarak algılanmaya başladığının somut bir delilidir. Özellikle farkındalık yaratma amaçlı çalışmalar sonucunda KAA arşiv sayısı hem nitelik hem de nicelik açısından gelişebilecek, cazibe merkezi olabilecektir. KAA’ların yapılandırılması kadar yaşatılabilmesi de üzerinde önemle durulması gereken bir konudur. KAA’larda yeterince bilimsel içeriğin arşivlenebilmesi ve süreci içerisinde işlevselliğinin yitirilmemesi sağlanabilmelidir. Diğer KAA’lar ile ilgili yapılacak ayrıntılı değerlendirmeler mevcut tablonun iyileştirilmesine katkı sağlayabilecektir.

Kaynakça

- Afzali, M. (2009). *Türkiye’de açık erişim, kurumsal arşivler ve akademik kütüphaneler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Antelman, K. (2004). Do Open-Access articles have a greater research impact? *College and Research Libraries News*, 65(5), 372-383. 09 Eylül 2011 tarihinde <http://ala.org/ala/acrl/acrlpubs/crljournal/crl2004/crlseptember/antelman.pdf> adresinden erişildi.
- Bailey, C.W.ve diğerleri. (2006). *Institutional repositories: SPEC Kit 292 Institutional Repositories*. Association of Research Libraries. 24 Ağustos 2011 http://works.bepress.com/ir_research/2/ adresinden erişildi.
- Bailey, J. (2008). *Institutional repositories, tout de suite, 2008*. Digital Scholarship. 13 Eylül 2011 tarihinde <http://eprints.rclis.org/handle/10760/13682> adresinden erişildi.
- Bosc, H. ve Hamad, S. (2005). In a paperless world a new role for academic libraries: Providing open access, *Learned Publishing*, 18(2), 95.
- Creaser C. ve diğerleri. (2010). Authors’ awareness and attitudes toward open access repositories, *New Review of Academic Librarianship*, 16(S1), 145-161.
- Dilek Kayaoğlu, H. (2006). Açık erişim kavramı ve gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye için anlamı. *Türk Kütüphaneciliği* 20(1), 29-60.

- Dokuz Eylül Üniversitesi (2011). 01 Eylül 2011 tarihinde <http://www.deu.edu.tr> adresinden erişildi.
- Ertürk, L. K. (2008). *Türkiye’de bilimsel iletişim: Bir açık erişim modeli önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Giesecke, J. (2011). Institutional repositories: Keys to success, *Journal of Library Administration*, 51,529–542, DOI: 10.1080/01930826.2011.589340.
- Greenhouse, A. (2007). Faculty attitudes and behaviors regarding scholarly communication: Survey findings from the University of California. 21Eylül 2011 tarihinde <http://www.osc.universityofcalifornia.edu/responses/osc.html> adresinden erişildi.
- Hamad, S. (2007). On open access publishers who oppose open access self-archiving mandates. Technical Report, ECS, University of Southampton. 02 Ekim 2011 tarihinde <http://EPrints.ecs.soton.ac.uk/13650> adresinden erişildi.
- Hamad, S. ve Brody, T. (2004). Comparing the impact of open access (OA) vs. non-OA articles in the same journals? *D-Lib Magazine*, 10(6), 372-383. 24 Ağustos 2011 tarihinde <http://dlib.org/dlib/june04/hamad/06hamad.html> adresinden erişildi.
- Horwood, L. ve diğerleri. (2003). OAI compliant institutional repositories and the role of library staff. *Library Management*, 25 (4/5), 170-176.
- Jones, R., Andrew, T.ve MacColl, J. (2006). The institutional repository. Oxford: Chandos Publishing. 13 Ağustos 2011 tarihinde <https://www.era.lib.ed.ac.uk/handle/1842/858> adresinden erişildi.
- Karasözen, B. ve diğerleri (2006). *Kurumsal arşiv yaratma*. 6. ANKOS Yıllık Toplantısı, 2 Haziran 2006, Çanakkale.
- Karasözen, B., Zan, B.U. ve Atılgan, D. (2010). Türkiye’de açık erişim ve bazı ülkelerle karşılaştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 24(2), 235-257.
- Kennah M. A. (2011). Learning to share: mandates and open access. *Library Management*, 32 (4/5), 302-318.
- Kim J. (2010). Faculty self-archiving: Motivations and barriers, *Journal of the American Society For Information Science And Technology*, 61(9),1909–1922.
- Kurtz, M. (2010). Dublin core, DSpace, and a brief analysis of three university repositories. *Information Technology and Libraries*, 29(1), 40–46.

- Mackie, M. (2004). Filling institutional repositories: Practical strategies from the DAEDALUS project. *Ariadne*, (39), 16 Ekim 2011 tarihinde <http://www.ariadne.ac.uk/issue39/mackie/> adresinden erişildi.
- Markey, K. ve diğerleri. (2007). *Census of Institutional Repositories in the United States: MIRACLE project research findings*. Washington, DC: Council on Library and Information Resources.
- McDowell, C. S. (2007). Evaluating institutional repository deployment in American academe since early 2005. *D-Lib Magazine*, 13 (9/10). 21 Ekim 2011 tarihinde <http://www.dlib.org/dlib/september07/mcdowell/09mcdowell.html> adresinden erişildi.
- Nixon, W. (2003). DAEDALUS: Initial Experiences with Eprints and DSpace at the University of Glasgow. *Ariadne* (37). 23 Ağustos 2011 tarihinde <http://www.ariadne.ac.uk/issue37/nixon/> adresinden erişildi.
- OpenDOAR (2011). *The Directory of Open Access Repositories*. 02 Ekim 2011 tarihinde <http://www.opendoar.org/> adresinden erişildi.
- Polat, C. (2006). Bilimsel bilgiye açık erişim ve kurumsal açık erişim arşivleri. *Journal of Social Sciences*, 6(37), 53-80.
- ROAR (2011). *Registry of open access repositories*. 01 Ekim 2011 tarihinde <http://roar.eprints.org/> adresinden erişildi.
- Suber, P.(2006). Open access in the United States. In Neil Jacobs (Ed.). *Open access: Key strategic, technical and economic aspects*. Oxford: Chandos Publishing. 12 Eylül 2011 tarihinde <http://eprints.rclis.org/handle/10760/7800> adresinden erişildi.
- Swan, A. ve Brown, S. (2004). Authors and open access publishing. *Learned Publishing*, 17 (3), 219-224.
- Swan, A. ve Brown, S. (2005). Open access self-archiving: Journal authors survey report. *Technical report, Joint Information Systems Committee (JISC), UK Key Perspectives Ltd.*, 2004. 27 Eylül 2011 tarihinde www.jisc.ac.uk/uploaded_documents/ACF655.pdf adresinden erişildi.
- Tonta, Y. ve Ertürk, K.L. (2006). *Açık erişim ve kurumsal arşivler: Hacettepe açık arşiv uygulaması*. Akademik Bilişim’06 toplantısına sunulan bildiri. 9-11 Şubat 2006, Denizli.
- Vernooy, G. ve diğerleri (2009). Three perspectives on the evolving infrastructure of institutional research repositories in Europe. *Ariadne* (59). 12 Eylül 2011 tarihinde <http://www.ariadne.ac.uk/issue59/vernooy-gerritsen-et-al/> adresinden erişildi.

- Xia, J. (2008). A comparison of subject and institutional repositories in self-archiving practices. *Journal of Academic Librarianship*, 34(6), 489–495.
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *Spss uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Young, P. V. (1968). *Bilimsel sosyal incelemeler ve araştırma*. (G. Bingöl ve N. İççil, Çev.). Ankara: Ege Matbaası.

Summary

In this study institutional repository of Dokuz Eylül University is examined and in this context Turkey's institutional open repositories are analyzed. The answers for the following questions are investigated: in which rate the institutional repositories represent the scientific researches performed in that institution? Do the institutional repositories include content which have been published before anywhere? Do the instructors copy their papers to institutional open repositories? Are the international indexed publications present in institutional open repositories?

In order to provide data for the study, the web page of Dokuz Eylül University and institutional open repositories of Turkey were analyzed between 01 September- 30 October, 2011. In order to decrease the computational and analysis load, the investigations about Dokuz Eylül University were performed by using a sampling method. All the collected data were transferred to MsSQL database. In that database the relationships between data groups are analyzed and the results are presented.

It is found that there are 26 institutional open repositories in Turkey by October, 2011. The 81% of these institutional open repositories belong to universities, and five of them belong to different scientific organizations. Currently there are 172 universities in Turkey. On contrary this number, there are more than 2.000 institutional open repositories over the world. Besides more than half of the universities in Europe have institutional open repositories. It seen that Turkey is in the beginning stage about the institutional open repositories, when these items are taken into account.

There are approximately 55.000 different content present in repositories. The graduate-level theses are the most commonly content in the repositories, and 22% of the content is the research papers. Two of the three of institutional open repositories have no research paper inside them. Institutional open repositories are accepted to be the repositories of the contents which have not been published

before (i.e. theses and research reports) when they are first constructed. The awareness of open access increased since 2007, and in parallel with it institutional open repositories are modified to include the research papers as well as other publications.

It is also found that the most of the documents loaded to repositories are written in Turkish. It is found that only 10% of research papers are written in English. This shows that there is a little amount of work about loading publications indexed in international databases. It is also found that the preferred file format for repositories is the PDF, which shows that the original copies of the previously published documents are loaded to institutional open repositories. It is found that most of the institutional open repositories did not prefer open-source software, which have been used in many repositories around the world.

The academicians of Dokuz Eylül University have a total of 32.000 research papers, which is about 37.5% of the total publications. There are also 50.000 conference journals, 4.000 books and book chapters written by the academicians. 42% of the published papers are indexed in Web of Science, and 46% of papers are published in national referred journals. There are only a few papers indexed by other international databases. Institutional open repository of Dokuz Eylül University uses a native software package, and it includes approximately 11.000 documents inside it. This number is about the 20% of the all the content loaded in Turkey’s institutional open repositories, and nearly half of the (45%) research papers included on them. Research papers are the 30% of the total documents in Dokuz Eylül University Repository. The preferred language is Turkish for that institutional repository. The 84% of the documents are in Turkish in that repository. The preferred file format is the PDF again (nearly all of the documents are in PDF format), and original versions of the documents are loaded to the repository.

Most of the papers loaded in Dokuz Eylül University institutional open repository are original copies of national referred journal publications. The ratio of papers indexed by Web of Science is about 0.3%, which is very small. It is found that the repository looks like a repository working to increase the visibility of the national papers and graduate-level theses.

On the other hand it is found that at least 80% of the papers loaded in repository of Dokuz Eylül University have been read at least 100 times and 60% of papers have been downloaded 50-200 times. Those ratios show that institutional repositories are becoming a reference points for the researchers. Maintenance is another important factor which must be taken into account, as well as the construction of the repository. It is necessary for an institutional repository both to include research contents and to be maintained with its functions.